

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Semra ÇAĞLAR GÖKALP

Bitlis Milletvekili

Engelli bireylerin bakım, korunma ve destek hizmetleri; Anayasa'nın 10'uncu ve 61'inci maddeleri, Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi ve ulusal mevzuat uyarınca devletin asli ve devredilemez sorumlulukları arasındadır. Özellikle otizmli bireyler gibi kendini ifade etme ve hak ihlallerini bildirme imkânı sınırlı olan gruplar açısından, bakım hizmetlerinin niteliği, bu hizmetlerin etkin biçimde denetlenmesi ve aile bağlarının korunması hayati önem taşımaktadır. Ancak gerek engelli ailelerinin beyanlarından gerekse basına yansıyan bilgilerden anlaşıldığı üzere, Türkiye'de engelli bakım hizmeti sunan merkezler, engellilere yönelik şiddetin artan oranda yeniden üretildiği mekânlar hâline gelmiştir. Bakım hizmetlerinin özel kurumlar eliyle yürütülmesi, hizmet veren personelin ilgili uzmanlıktan yoksun olması ve denetim mekanizmalarının sağlıklı biçimde işletilmemesi bu şiddetin başlıca nedenleri arasında yer almaktadır.

1994 doğumlu, otizm tanılı Sinan Gündoğdu'nun bakım süreci incelendiğinde, bu sorunların sistematik bir nitelik kazandığı açıkça görülmektedir. Sinan Gündoğdu örneğinde; farklı illerde bulunan kamu ve özel bakım merkezlerinde kaldığı dönemlerde şiddet, ihmal, kötü muamele, sağlık hakkının ihlali ve aile ile bağlarının sistematik biçimde zayıflatılması şeklinde bir dizi hak ihlalinin tekrarlandığı anlaşılmaktadır.

Ailesinin bakımında olan Sinan Gündoğdu, bakım merkezleri tarafından ailesi ikna edilerek, ailenin ikamet ettiği İstanbul Pendik'te bulunan bir bakım merkezine yerleştirilmiştir. Ancak kaldığı bu bakım merkezinde, iki kaburgasının kırılmasıyla sonuçlanan ağır bir şiddet olayı yaşanmış; buna rağmen açılan dava cezasızlıkla sonuçlanmıştır. Şiddet fiilini gerçekleştirenler herhangi bir ceza almazken, Sinan Gündoğdu ailesinin onayı alınmaksızın Sakarya Arifiye'de bulunan başka bir bakım merkezine sevk edilmiş; böylece ailesinden uzaklaştırılarak fiilen cezalandırılmıştır.

Sinan Gündoğdu'nun Arifiye'de bulunduğu bakım merkezinde de insan onuruyla bağdaşmayan koşullarda tutulduğu; hijyen, beslenme ve tıbbi bakım ihtiyaçlarının karşılanmadığı; annesi tarafından yapılan şikâyetlerin dikkate alınmadığı, aksine anne hakkında vasilik davası açılarak aile denetiminin tamamen ortadan kaldırılmaya çalışıldığı belirtilmiştir. Nitekim Arifiye'de bulunan bu bakım merkezinde, Sinan Gündoğdu ile birlikte şiddete maruz bırakıldığı ifade edilen Abdülkerim Musti'nin hayatını kaybetmesi, kamuoyunda büyük bir tepkiye yol açmıştır.

Devam eden süreçte, Sakarya'da bulunan merkezin kapatılması üzerine Sinan Gündoğdu, yine annesine herhangi bir bildirim yapılmaksızın, bu kez daha da uzak bir il olan Amasya Merzifon'daki özel bir bakım merkezine sevk edilmiştir. Bu merkezde kaldığı süre içerisinde Sinan Gündoğdu'nun aşırı kilo kaybı yaşadığı, bilinç kaybı geçirdiği, yaralanmalarının olduğu ve genel sağlık durumunun ciddi biçimde kötüleştiği ifade edilmekte; bu durum ailenin kaygılarını daha da artırmaktadır. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kamuoyunda ve engelli aileleri arasında bakım merkezlerine yönelik güvensizlik ve endişenin bu nedenlerle had safhaya ulaştığı görülmektedir.

Sinan Gündoğdu'nun annesinin yaşanan bu kaygıları sosyal medya aracılığıyla kamuoyuyla paylaşması gerekçe gösterilerek, Sinan'ın bulunduğu Amasya Tekin Bakım Merkezi tarafından anne ile çocuğun tek iletişim kanalı olan görüntülü görüşme hakkına engel konulmuştur. Aileden edinilen son bilgilere göre, Sinan Gündoğdu'nun mide rahatsızlıkları yaşadığı; ilgili hekimi tarafından anestezi altında endoskopi ve kolonoskopi tetkiklerinin yapılmasının önerildiği ifade edilmektedir. Ancak söz konusu tetkiklerin gerçekleştirilebilmesi için ailesinin Amasya'ya giderek onay vermesi ve sürece bizzat dâhil olması gerektiği belirtilmektedir. Sinan Gündoğdu'nun annesi Ayfer Özdemir'in hem ekonomik imkânsızlıklar hem de sağlık sorunları nedeniyle Amasya'ya gidememesi sebebiyle, Sinan'ın tedavi ve tanı sürecinin fiilen aksadığı anlaşılmaktadır.

Tüm bu süreçlerde gerek ailenin bireysel başvuruları gerekse Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde kurulan Engelli Bireylerin Sorunlarını Araştırma Komisyonu aracılığıyla Sinan Gündoğdu'nun İstanbul'da, ailesine yakın bir bakım merkezine nakledilmesine yönelik girişimler sonuçsuz kalmıştır. Anlaşıldığı kadarıyla İstanbul'daki bakım merkezlerinde nakil veya kabul için bekleyen çok sayıda engelli yurttaş bulunmaktadır. Yeterli sayıda bakım merkezinin bulunmamasından kaynaklanan bu bekleme durumu, engelli çocukların ve yetişkinlerin yaşadığı ağır mağduriyetler göz önünde bulundurulduğunda kabul edilemez niteliktedir.

Tüm bu olaylar; bakım merkezlerinin etkin biçimde denetlenmemesi, ailelerin karar alma süreçlerinden dışlanması, engelli bireylerin rızası ve üstün yararı gözetilmeksizin gerçekleştirilen sevk işlemleri ile kötü muamele iddialarının etkili ve şeffaf biçimde soruşturulmaması gibi, ağır bir kamu sorumluluğunu gündeme getirmektedir.

Bu bağlamda;

1. Sinan Gündoğdu'nun bugüne kadar kaldığı tüm kamu ve özel bakım merkezlerinde yaşandığı iddia edilen şiddet, ihmal, kötü muamele, sağlık hakkı ihlali ve insan onuruna aykırı uygulamalar hakkında Bakanlığınızca yapılmış idari ve adli inceleme ya da soruşturmalar bulunmakta mıdır? Varsa bu inceleme ve soruşturmaların kapsamı, sonuçları ve uygulanan yaptırımlar nelerdir?
2. İstanbul Pendik'teki bakım merkezinde meydana gelen ve Sinan Gündoğdu'nun iki kaburgasının kırılmasıyla sonuçlanan ağır şiddet olayı sonrasında, yargı sürecinin cezasızlıkla sonuçlanması dikkate alındığında; Bakanlığınızca ilgili bakım merkezi, yöneticiler ve personel hakkında herhangi bir idari soruşturma, yaptırım, görevden uzaklaştırma veya lisans denetimi yapılmış mıdır?
3. Şiddet olayının mağduru olan Sinan Gündoğdu'nun, ailesinin onayı alınmaksızın İstanbul'dan Sakarya Arifiye'ye sevk edilmesi kararında hangi idari ve hukuki gerekçeler esas alınmıştır? Bu sevk işlemi sırasında engelli bireyin üstün yararı ve aile bağlarının korunması ilkesi neden gözetilmemiştir?
4. Sakarya Arifiye'de bulunan Hamit-Fatma Atay Otizm Engelsiz Yaşam, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi hakkında; hijyen koşulları, beslenme hizmetleri, sağlık ve rehabilitasyon hizmetleri, şiddet ve kötü muamele iddiaları, aile görüş, ziyaret ve denetim hakları başlıklarında Bakanlığınızca yapılan denetimlerin tarihleri, içerikleri ve sonuçları nelerdir?
5. Anılan bakım merkezinde Sinan Gündoğdu'nun annesi Ayfer Özdemir hakkında vasilik davası açılması, Bakanlığınızın bilgisi ve onayı dâhilinde midir? Son beş yıl içerisinde bakım merkezleri tarafından ailelere karşı açılan vasilik davası sayısı kaçtır? Bu davaların kaçını kabul edilmiş, kaçını reddedilmiştir? Bu uygulamanın aile denetimini ortadan kaldırmaya hizmet ettiği yönündeki iddialar hakkında Bakanlığınızın değerlendirmesi nedir?
6. Sakarya Arifiye'deki bakım merkezinde yaşanan şiddet vakaları ve sonucunda başta Abdülkerim Musti'nin hayatını kaybetmesi olmak üzere bakım merkezinde kalan diğer engelli yurttaşların maruz kaldığı şiddet ve kötü muamele hakkında Bakanlığınızca yürütülen idari inceleme veya soruşturma bulunmakta mıdır? Bu olayın ardından söz konusu merkezin faaliyetlerinin durdurulması veya kapatılması yönünde hangi kararlar alınmıştır?
7. Sakarya'daki merkezin kapatılmasının ardından Sinan Gündoğdu'nun, annesine herhangi bir bildirim yapılmaksızın Amasya Merzifon'daki özel bir bakım merkezine sevk edilmesi hangi mevzuat hükümlerine dayanmaktadır? Bu sevk işlemi, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'nde yer alan aile bağlarının korunması ve yakın çevrede bakım ilkeleriyle nasıl bağdaştırılmaktadır? Daha önce İstanbul Pendik'te bir bakım merkezinde bakım hizmeti alan Sinan Gündoğdu'nun, bu merkezde oluşan kazanılmış bakım hakkı dikkate alınarak yeniden İstanbul'da bir bakım ve rehabilitasyon merkezine yerleştirilmemesinin gerekçesi nedir?
8. Amasya Merzifon Tekin Engelli Bakım Merkezi Bakanlığınızca son beş yıl içerisinde kaç kez denetlenmiştir? Bu denetimlerde tespit edilen eksiklikler, ihlaller veya riskler

nelerdir? Söz konusu merkeze ilişkin Bakanlığınıza yapılan şikâyet başvurularının sayısı kaçtır ve bu başvurular hangi işlemlerle sonuçlandırılmıştır?

9. Sinan Gündoğdu'nun Merzifon'daki bakım merkezinde kaldığı süre içerisinde yaşadığı aşırı kilo kaybı, bilinç kaybı, yaralanmalar ve genel sağlık durumundaki kötüleşme hakkında Bakanlığınızca başlatılmış tıbbi ve idari bir soruşturma bulunmakta mıdır?
10. Merzifon'daki bakım merkezinde Sinan Gündoğdu'ya uygulanan ilaç tedavileri nelerdir? Bu ilaçların hangi tıbbi gerekçelerle ve hangi uzman raporlarına dayanılarak verildiği denetlenmekte midir? İlaçların Sinan Gündoğdu'da bilinç kaybına ve ciddi kilo düşüşüne yol açtığı iddiaları hakkında Bakanlığınızın inceleme sonucu nedir?
11. Sinan Gündoğdu'nun ailesinden uzak bir ilde bulunan bakım merkezinde tutulması nedeniyle, tıbbi müdahale ve tetkikler için gerekli olan aile onayı ve refakatinin fiilen sağlanamadığı; bu durumun engelli bireyin sağlık ve tedavi hakkına erişimini doğrudan engellediği doğru mudur? Aile bütünlüğünün korunması ve engelli bireyin üstün yararı ilkeleri göz önünde bulundurulduğunda, ailesinden uzak bir bakım merkezinde tutulmasının devam ettirilmesi hangi hukuki ve idari gerekçelere dayanmaktadır?
12. Sinan Gündoğdu'nun annesinin yaşanan hak ihlallerini kamuoyuyla paylaşmasının ardından, bakım merkezi tarafından anne ile çocuk arasındaki görüntülü görüşme hakkının engellendiği doğru mudur? Bu uygulama Bakanlığınızın bilgisi ve onayı dâhilinde midir? Otizm tanısı nedeniyle görüntülü iletişim dışında sözlü olarak kendini ifade etmekte ciddi güçlük yaşayan Sinan Gündoğdu'nun aileyle iletişim hakkının bu şekilde kısıtlanması ile yaratılan açık bir hak ihlali konusunda Bakanlığınız hangi önlemleri alacaktır?
13. Otizmli bireylerin bakım merkezlerinde maruz kaldığı ölüm, ağır sağlık kaybı, şiddet ve kötü muamele vakaları son beş yıl içerisinde kaçtır? Bu vakalar sonucunda kaç bakım merkezi hakkında kapatma, faaliyet durdurma veya idari yaptırım uygulanmıştır?
14. Sinan Gündoğdu'nun annesinin talebi doğrultusunda, İstanbul'da ailesine yakın Bakanlığınız bünyesinde faaliyet gösteren kamuya ait bir bakım ve rehabilitasyon merkezine naklinin sağlanması amacıyla Bakanlığınızca bugüne kadar hangi idari ve hukuki işlemler yapılmıştır? Sinan Gündoğdu'nun ailesinin ikamet ettiği İstanbul'da bir bakım merkezine yerleştirilmesi yönünde bir planlama bulunmakta mıdır? İstanbul'daki bakım ve rehabilitasyon merkezlerinde nakil veya kabul için bekleyen engelli birey sayısı kaçtır?
15. İstanbul başta olmak üzere büyükşehirlerde bakım merkezleri için oluşan uzun bekleme listeleri, engelli bireylerin maruz kaldığı mağduriyetler dikkate alındığında, Bakanlığınızın yeni kamu bakım merkezleri açmaya yönelik kısa ve orta vadeli bir planlaması bulunmakta mıdır?
16. Bakanlığınız; otizmli bireylerin bakım süreçlerinde; ailelerin karar alma süreçlerinden dışlanmasını önlemek, şikâyet mekanizmalarını bağımsız ve erişilebilir hâle getirmek, bakım merkezlerinde şiddet ve ihmalin önüne geçmek amacıyla yeni bir yasal veya idari düzenleme yapmayı planlamakta mıdır?